

ሥነ ምርምር ምዕላደ - ቃላት

 [Print Page](#)

		1 st	2 nd	3 rd	4 th	5 th	6 th	7 th	
vowels		ā	u	i	a	e	ə	o	
consonants	l	ገ	ጊ	ጋ	ገ	ጊ	ገ	ጊ	
	k ^w	ኸ		ኸ	ኸ	ኸ	ኸ		

The 6th order vowel is not available either in Ethiopia Jiret, or in most other fonts. The glossary instead represents the 6th order vowel using 'ə'.

Pronunciation

በሕዝባዊ ቁልፍ ምስጢር አደባባይ ፡ *bāhêzêbawi kulêfê mēsêttirê adābabākê* (public key cryptography) ፤

«በሕዝባዊ ቁልፍ ምስጢር ጥበቃ» ላኪውና ተቀባዩ የራሳቸው የሆነ ሁለት ፡ ሁለት ቁልፍ ይኖራቸዋል። አንደኛው ቁልፍ የድብቅ-ቁልፍ ይባላል። ተቀባዩና ላኪው እነዚህን ቁልፎች በምስጢር ይጠብቃሉ። ሁለተኛው የቁልፍ አይነት ገሀድ-ቁልፍ ይባላል። ይህ ቁልፍ በግልጽ መቀመጥ ይችላል። መደበኛ አይኖርበትም። ምስጢር መላክ የሚፈልገው ወገን ይጠቀመዋል።

ለተቀባዩ መልክት መላክ የሚሻ ሰው ፡ የተቀባዩን ገሀድ-ቁልፍ በመጠቀም መልክቱን ወደ ምስጢር ይሰውሩና ይልካል። ተቀባዩ የተላከውን መልክት በድብቅ-ቁልፍ ይፈታና ያንባል። ሰውሩ መልክት መፈታት የሚችለው በተቀባዩ የድብቅ-ቁልፍ ብቻ ነው። ላኪው በሰህተት ያልሆነ ገሀድ-ቁልፍ ተጠቅሞ ከሆነ ፡ ተቀባዩ የምስጢር መልክቱን መፍታት ችሎታ የለውም።

ደንብ ፡ *dānêbê* (standard) ፤

በጋራ ስምምነት ወይም ተቀባይነትን ያገኘ ሕግ ፡ አሠራር ፡ አጠቃቀም ፡ አቀራረብ ፡ አወያየም ፡ አገናኝት ፡ አለካክና የመሳሰለው። እንደ ዩኒኮድ ያለው የፊደል ቦታ አመዳደብ ፡ እንደ ቲ.ቲ./አይ.ፒ (TCP/IP) ያለው የኢንተርኔት መገናኛ መንገድ ደንብ ናቸው።

መልክአ-ፊደል ፡ *mālêkêa-fidālê* (typeface) ፤

የፊደል ቅርጽ ፡ አቋቋም ፡ አቀጣጠን ወይም አወፋፊር ፡ አዝማሚያ ፡ አጣጣል።

ከፕሮግራም መውጣት ፡ *kāpêrogêramê-māwêttatê* (exiting program) ፤

የኮምፕዩተር ፕሮግራምን ከሥራ ማቆም ፥ ማስወጣት።

ጥቁም ፥ *ttêqumê* (index) ፤

ምርጥ ሰሞኑን ፥ መጠሪያዎችን ፥ አርሰቶችን ፥ ፍሬ ቃላትንና እንዲሁም ገጾቻቸውን የሚናገር በመጽሀፍ መጨረሻ ላይ ወዳቂ ክፍል።

ፋይል ፥ *faiêlê* (file) ፤

የተጠናቀረ ወይም የተደራጀ ድጅታዊ ይዘት። ማንኛውም ፋይል እነዚህን ጠባዮች ይጨምራል፡- ስም ፥ ጊዜ ፥ መጠንና አይነት።

ፕሮግራም ማስነሳት ፥ *pêrogêramê-masênâsatê* (running program) ፤

የኮምፕዩተር ፕሮግራም ለሥራ ማስማራት።

ዴታ ፥ *deta* (data) ፤

ጥሬ መረጃ። እውን ነገር ወይም ድርጊት ስለሀገሪቱ ፥ ስለቦታ ፥ ስለተፈጥሮ። ስም ፥ አድራሻ ፥ ቀን ፥ መጠንና ሌሎችን ይጠቀሳል።

ኢንፎርሜሽን ፥ *inêforêmeshê* (information) ፤

ወደዘገባነት የተቀየረ ዴታ ወይም ጥሬ መረጃ።

ዩዝኔት ፥ *yuzênâtê* (USENET) ፤

በኢንተርኔት የውይይት መድረኮች። ከ40,000 በላይ የውይይት መድረኮች አሉ ይባላል። መድረኮቹ ይፋና ለሕዝብ ክፍት ናቸው። ይዘታቸው የተለያዩ የሕብረተሰብ ክፍሎችን ያንጸባርቃል። ኢንተርኔት ወደ ሀገሪቱ ከመሰረጉ በፊት ፥ ዩዝኔት የራሱ የሆነ ጥብቅ ባህል ነበረው። ዕውቀት መከፋፈል ፥ አስተሳሰብ መለዋወጥ አብይ ዓላማዎች ሲሆኑ ከሸቀጥና «ከይሽን ግዙኝ» ማስተወዳደሪያ ንጹሕ ነበር።

ዌብ ገጽ ጉብኝት ፥ *webê gâšê gubêñêtê* (browsing web page) ፤

ዌብ ገጾችን ከፍቶ ማንበብ ፥ መመልከት ፥ መጠቀም።

ሆሂያት ኮድ ፥ *hohiyatê kodê* (character code) ፤

ለያንዳንዱ ሆሂ የሚሰጥ ልዩ የቁጥር ስያሜ ፥ የቦታ አደላደል። ለምሳሌ ፥ የኢትዮጵያ ፊደል በዩኒኮድ ውስጥ ስለገባ ፥ ለያንዳንዱ ሆሂ የተመደበ የዩኒኮድ ቁጥር/ቦታ አለ።

ኩዩሪ ፡ *kuyiri* (query) ፤

ለዴታቤዝ ሲስተም የሚቀርብ ጥያቄ ፤ የተለያዩ ዴታዎችን ለማውጣት። ኩዩሪ የራሱ የሆነ የጥያቄ አቀራረብ መዋቅርና ሕግ አለው። ሰፊ ተጠቃሚዎች ያሉት የኩዩሪ አይነት በስኬል (SQL) የተመሠረተ ነው።

ኤለክትሮኒክ መልክት ፡ *eläkêêtêronikê mälêkêêtê* (email) ፤

በከምፕዩተር መረብ ተላላፊ ደብዳቤ ወይም መልክት። በቅርጹ ድጅታዊ ፤ ፈጣንና አስማማኝ። አመቺ እንዲሁም ርካሽ።

ምስል ፡ *mêsêlê* (image) ፤

ያንድን ነገር እይታ ወይም መልክ የሚያሳይ/የሚገልጽ ምስል ፡ ፎቶ ፡ እንዲሁም የግራፊክስ ፋይል። በጽሑፍ ውስጥ የሚገቡ ምስሎች ፡ ሠንጠረዦችና የመሳሰሉት ምስል ተብለው ይጠቀሳሉ።

ትእምርት ፡ *têêmêrêêtê* (sign) ፤

ምልክት ፤ አርማ።

ትሩታይፕ ፡ *têrutayêpê* (truetype) ፤

ፎንት መግለጫ ቋንቋ። ሆኖ እንዴት መሳል እንዳለበት መመሪያ ለመጻፍ የሚያስችል። መመሪያው በትሩታይፕ ላይ የተመሠረተ ፎንት ፡ መልኩ ሳይዛነፍ ማስተለቅ ፡ ማሳነስ ፡ ማደግ ፡ ማቅለም ይቻላል። የዊንዶስ ኦፕሬቲንግ ሲስተም ፡ ሆኖትን ለማሳይትና ለማተም ትሩታይፕ ፎንት ይጠቀማል።

ቱልባር ፡ *tulêbarê* (toolbar) ፤

ከከምፕዩተር ፕሮግራሞች መስተት የአርሲት መሰመር ቀጥሎ የተለያዩ ስራዎች መመሪያ በተኖችን የያዘው ክፍል።

አባሪ ፡ *abari* (attachment) ፤

ከኤለክትሮኒክ መልክት ጋር በተደባይነት የሚላክ ፋይል። አብዛኛውን ጊዜ በመልክት ተቀባዩ በኩል ያለው የኤለክትሮኒክ መልክት ፕሮግራም መረዳት የማይችለው የፋይል አይነት ነው። ፕሮግራሙ አባሪ ፋይል ሲደርሰው ፡ ለንባቢው አባሪ ፋይል መኖሩን ያስታውቃል። አንባቢው ፋይሉን ወደ ዲስክ መክተት ወይም በሌላ ፕሮግራም መክፈት ይችላል።

ተራ ማስየዝ ፡ *tära masêyazê* (sort) ፤

ነገሮችን በቅደም-ተከተል ማሰለፍ ፡ ማስቀመጥ ፡ መደርደርና ማጠራቀም። የሥም ዝርዝሮችን በፊደል ቅደም-ተከተል መጻፍ። ጉዳዮችን በቀን ቅደም-ተከተል ማስየዝ።

ተለላ መስመር ፡ *tālāla mäsēmārê* (base line) ፤

በጽሑፍ እያንዳንዱ ፊደል የሚጣልበት መስመር። ለምሳሌ ደብተሮች ለጽሑፍ ያመቹ ዘንድ እያንዳንዱ ገጻቸው በተለላ መስመር የተከፈለ ነው። ጸሐፊዎች መስመሩን ተከትለው ፊደላትን ይጽፋሉ።

በተን ፡ *bätänê* (button) ፤

አራት ማዕዘን ወይም ክብ ቅርጽ ያለው ስዕላዊ መመሪያ። በማውስ የምንረገጠው ወይም ከመረጥን በኋላ በኢንተር ቁልፍ () የምንጫነው።

ቋሚ ዲስክ ፡ *kʷami disêkê* (hard disk) ፤

ይታ ማጠራቀሚያ ዲስክ። የኮምፕዩተር የውስጥ አካል ሆኖ የሚኖር። ቋሚ የሚለው ቃል የሚያመለክተው ፡ ዲስኩ በኮምፕዩተር ውስጥ ኗሪ መሆኑን ለማሳይት ነው። እንደ ፍላጎት ዲስክ የሚመዘዝና የሚከተት እንዲሁም ውጭ የሚቀመጥ አይደለም።

ዲስክ አጠንጣኝ ፡ *disêkê attänêttañê* (disk drive) ፤

በዲስክ ላይ ይታ የሚጽፈውና የሚያነበው ክፍል። ልዩ ልዩ ዲስክ አጠንጣኞች አሉ ፤ ለምሳሌ የፍላጎት ፡ የዚፕ ፡ እንዲሁም የሲዲ ዲስኮች።

ወንጠረዥ ፡ *sänêttrâzzê* (table) ፤

በረድፍና ባምድ የተሸነሸነ ጽሑፍ ፡ ንባብ ፡ ዝርዝር። እያንዳንዱ የወንጠረዥ ክፍል ሕዋስ ተብሎ ይጠራል። ረድፍ በጉን የተደረደሩትን ሕዋሳት ሲሆን ፡ አምድ ደግሞ በቁም የተደረደሩትን ሕዋሳት ያመለክታል። አብዛኛውን ጊዜ ወንጠረዥ አካባቢ መስመር ይኖረዋል።

ሥነፊደል ፡ *sênäfidälê* (typography) ፤

ፊደል ነደፋ። ፊደል ቀረጻ። በፊደል መልክ ብቻ ላይ አያተኩርም። ፊደላቱ በጽሑፍ ላይ የሚኖራቸውን አቀማመጥና አቋቋም ይጨምራል። ዘመናዊ ወይም ድጅታዊ ሥነፊደል ከነባሪው ፡ በሂደቱና በውጤት በባም ይለያል። በሥነፊደል መሰከ ውስጥ ያሉ ሰዎች የሥነፊደል አዋቂዎች ተብለው ይጠራሉ።

ሥርዓተ-ነጥብ ፡ *sêreatä-nättêbê* (punctuation) ፤

የንባብ ምልክቶች ። ፡ ፣ ፤ ፦ ፡ ? « » ...

ስሌት ፡ *sêletê* (calculation) ፤

ቁጥሮችን ማዳመር ፡ ማቃነስ ፡ ማባዛት ፡ ማክፋልና የተለያዩ የሂሳብ ተግባሮችን መፈጸም።

ንብብ ኤድተር ፡ *nēbabê edêtârê* (text editor) ፤

ንብብ መጻፊያ ፕሮግራም። ፕሮግራም አዘጋጅኛ ኮድ ለመጻፍ የሚጠቀሙበት ፕሮግራም። ንብብ ኤድተሮች ከወርድ-ፕሮሰሰሮች ጋር ሲነጻጸሩ የተለያዩ የራሳቸው የሆነ ሚና አላቸው፤ ምንም እንኳን በተወሰነ ደረጃ ተመሳሳይት ቢኖራቸውም።

ረድፍ ፡ *rädêfê* (row) ፤

በጋድም የተደረደረ ፡ የተሰለፈ ፡ የተቀመጠ ፡ የተነጠፈ። ሠንዘረዥ በረድፍና በዓምድ ይገነባል። በጋድም የተደረደረው የሠንጠረዥ ክፍል ረድፍ ነው።

ሜኒዩ ፡ *meniyu* (menu) ፤

መመሪያን ፡ ትዕዛዝን ያቀፈ የመስኮት ክፍል።

ንኡስ ሜኒዩ ፡ *nêusê meniyu* (submenu) ፤

ባንድ ሜኒዩ ሥር የታቀፉ ቅርንጫፍ ሜኒዩዎች።

ተዘርጊ ሜኒዩ ፡ *tâzârêgi meniyu* (pull-down menu) ፤

አብይ ሜኒዩ ሲመረጥ ወደታች የሚዘረጋና በዛ አብይ ሜኒዩ ሥር የሚገኙትን የሜኒዩ አባላት የሚያሳይ።

ሜኒዩ ባር ፡ *meniyu barê* (menu bar) ፤

አብይ ሜኒዩዎችን በጎን ያቀፈ መስመር። አብዛኛውን ጊዜ ከመስኮት አርእስት ሥር የሚዘረጋ።

ማውሰ ፡ *mawêsê* (mouse) ፤

ከኪቦርድ ጋር ጎን ለጎን አብሮ የሚሠራ ፡ ሁለት ወይም ሦስት መጠቆሚያ ያለው ትንሽ መሣሪያ ነው። የሞኒተርን ገጽ መዳሰስ ፡ ፕሮግራሞችን ማስነሳትና ማቆም ፡ መስኮቶችን መጎተትና ቦታ መቀየር ፡ ሜኒዩ ማስነሳትና መመሪያ መስጠት ፡ ገጽን ወደላይና ወደታች ማንሸራተት ፡ ማውሰን በመጠቀም በየዕለቱ ከምንፈጽማቸው ተግባሮች ጥቂቶቹ ናቸው። የማውሰ አብይ ዓላማ ፡ ተጠቃሚው ባቈር መንግድ ለፕሮግራሞች መመሪያ እንዲሰጥ ወይም ሥራውን በቅልጥፍና እንዲፈጽም መርዳት ነው። ያለማውሰ መሥራት የማንችላቸው ወይም ለመሥራት አጅግ እስቸጋሪ የሆኑ አያሌ ተግባሮች አሉ። ብዙ ፕሮግራሞች የማውሰን መኖር ያስገድዳሉ።

ማተሚያ ፡ *matämiya* (printer) ፤

ጹሁፎች ፡ ሥዕሎችና ሌሎችን ወርቀት ላይ የሚያትም ማሸን። የተለያዩ ማተሚያዎች አሉ። ልዩነታቸው በሚያትሙት የቀለም አይነት ፡ ባስታተማቸው እርቅቅና ፡ በሚጠቀሙት የቴክኖሎጂ አይነት ላይ ይመሠረታል። ሀገረሰቡ በሰፊው

የሚጠቀሙት ማተሚያዎች ሌዘር ፣ ኢንክጆትና ዳትሜትሪክስን ይጨምራል።

መስኮት ፣ *mäsékoté* (window) ፤

በመሠረቱ አንድ መስኮት አራት ማዕዘን ቅርጽ አለው። ከላይ አርእስት ፣ ሜኒዩ ባር ፣ እንዲሁም ቱልባር ፤ ከመካከል የሥራ ቦታ ፣ ከታች የሂደት መስመር አለው። በተጨማሪ የሚከተሉት ባህሪዎች አሉት ፤ መክፈት ፣ መዘጋት ፣ ማነስ ፣ ማደግ ፣ መንሳፈፍና መጥለቅ። የተለያዩ የመስኮት አይነቶች አሉ። ያንዳንዶቹ ቅርጽ ክብ ወይም የተለየ ቅርጽ ነው። ብዙ ሶፍትዌሮች ግልጋሎታቸውን ለተጠቃሚው የሚሰጡት መስኮት በመገንባት ነው። ለምሳሌ ፣ ኤሌክትሮኒክ መልክት ለመለዋወጥ የምንጠቀሙት ፕሮግራሞች ፣ መልክቶችን ለመጻፍ ፣ እንዲሁም ተቀብሎ ለማነብብ የሚያስችሉን በመስኮት ውስጥ ነው።

መረጣ ፣ *märätta* (select) ፤

አንድን አካል ማክበብ ፣ መለየት ፣ ቅድሚያ መስጠት ፣ ወይም ለሰራ ማዘጋጀት። ለምሳሌ ካንድ ንባብ የተወሰነ ቃል ማውጣት ፤ የፋይል ሜኒዩ ማስነሳት ፤ ካሚራጮች ውስጥ የተወሰኑትን መለየትና የመሳሰሉት ይገኙበታል። ሜኒዩ መረጠ ፣ ቃል መረጠ ፣ ፎንት መረጠ እንዲሉ።

ልክ ፣ *lêkê* (measurement) ፤

ያንድ ነገር መጠን ፤ ለምሳሌ ቁመት ፣ ስፋት ፣ ውፍረት ፣ ቅጥነት ፣ ርዝመት ፣ ክብደት ፣ ጥብቀት ፣ እንዲሁም የመሳሰለው።

ምስጢር ቃል (ስውር-ቃል) ፣ *misêttirê* (cyphertext) ፤

በቁልፍ አማካኝነት ከተነባቢነት ወደ ምስጢርነት የተቀየረ ምስጢር። የተደበቀ ምስጢር።

ስድ ንባብ (ኮምፕዩተር ነክ) ፣ *misêttirê* (plaintext) ፤

ያልተበረዘ ፣ ያልተቀየጠ ድጅታዊ ንባብ። በቁሙ የሚነበብ። እንደጻፉት የሚኖር ፣ የሚታይ ፣ የሚታተም።

ተለምዶዊ ምስጢር አደባባይ ፣ *tälâmêd^wawi mêsêttirê adäbabäkê* (conventional cryptography) ፤

ይህ ሐረግ ከጊዜ ጋር የተያያዘ ነው። ዘመናዊ የምስጢር አደባባይ ዘይቤዎች ከመውጣታቸው በፊት ደታዎችን ወደ ምስጢር ቃል የመለውጡ ተግባር የድብቅ ቁልፍ ይጠይቅ ነበር። ሚስጥር ላኪውና ተቀባዩ አንድ የድብቅ ቁልፍ ይኖራቸዋል። ላኪው ከደታው በዚህ ቁልፍ ሚስጥራዊ-ቃል ከፈጠረ በኋላ ወደ ተቀባዩ ይልካል። ተቀባዩ በተመሳሳይ ቁልፍ ሚስጥራዊ-ቃሉን ይፈተና ተነባቢ ጽሁፍ ያወጣል። ላኪውና ተቀባዩ የሚስጥር ቁልፋቸውን በሚስጥር መጠበቅ አለባቸው። ይህ መንገድ በብዛት ተጠቃሚነትን ያገኘው ባሜሪካ የመንግሥት ድርጅቶች ውስጥ ነው። ቁልፋቸውን ሌላ ሰው ካወቀ ምስጢራቸው ተጋለጠ ማለት ነው። በመሆኑም ምስጢርን በዚህ መንገድ መደበቅ እጅግ በጣም አስቸጋሪ ነው።

ድብቅ ቁልፍ ፡ *dēbēkē kulēfē* (private key) ፤

ከገሀድ-ቁልፍ ጋር ተዛምዶ የሚሠራ ፡ ምስጢር-ቃል መፍቻ።

ገሀድ-ቁልፍ ፡ *gāhādē-kulēfē* (public key) ፤

ከድብቅ-ቁልፍ ጋር ተዛምዶ የሚሠራ ፡ ንባብ ወደ ምስጢር-ቃል መለወጫ።

ድጅታዊ ፊርማ ፡ *dējêtawi firêma* (digital signature) ፤

የሰነድ ደህንነት ማረጋገጫ። የላኪን ማንነት መለያ።

ሃቴማላ ፡ *hatemala* (HTML) ፤

ሃቴማላ ፡ ሰነዶች በዌብ ገጽ ላይ እንዴት መታየት እንዳለባቸውና መልካቸውን ምን መምሰል እንዳለበት መግለጫ ቋንቋ ነው። የገጹ ስፋት ፡ የፊደላት አይነትና ቀለም ፡ ያርሶቶች አቋቋም ፡ ያንቀጾች አቀማመጥ ደንበር ፡ የግራፊክስ ምሳሌዎች አሰካክ ፡ ካንድ ሰነድ ወደሌላ መሰፈንጠሪያ መንገዶችንና የመሳሰሉትን ይገልጻል። ባዌሩ ፡ ሃቴማላ የገጹ መግለጫ ቋንቋ ነው።

ሆሄ ፡ ሆሄያት (ለብዙ) ፡ *hohe/hohiyatê* (character) ፤

ማንኛውም ተነባቢና አናባቢ ፊደል ፡ የንባብ ምልክት ፡ ሥርዓተ-ነጥብ ፡ ቁጥር ፡ ምልክት። ለምሳሌ፡- ሀ ፡ ለ ፡ ሐ ፡ መ . . . ፤ 1 ፡ 2 ፡ 3 ፡ . . .።

ኅላፍ ፡ *hêlafê* (left margin) ፤

ከወረቀት ወይም ከገጽ ግራ ጠርዝ እስከ ጽሑፍ መጣያ ያለው ክፍት ቦታ።

ኅኅጎት ፡ ኅኅጎያት (ለብዙ) ፡ *hohêtê/hohêyatê* kern

በሁለት ወይም ከዛ በላይ ባሉ ፊደላት መካከል ያለ ክፍት ቦታ። ባንድ ቃል ውስጥ ባሉ ሆሄያት መካከል ያለው ክፍት ቦታ።

መረጃ ፡ (ደታ) ፡ *mārāja* (data) ፤

ስለተካሄደ ወይም ስለተከናወነ ድርጊት ያልተበረዘ ቃል። ስለቦታ ፡ ስለሰው ልጅ ፡ ስለጠፈርና የመሳሰሉት ያልተበረዘ ቃል። የአፍሪካ የህዝብ ቁጥር ፡ ዓመታዊ የኑሮ ገቢ ፡ መልክእ-ምድርና የመሳሰሉት እርግጠኛ መረጃዎች ናቸው። የሰው ልጅ ስም ፡ ዕድሜ ፡ ቁመት ፡ መኖሪያ ቦታና ሌሎችም እንደዚሁ መረጃዎች ናቸው። ባጠቃላይ መረጃ ማለት እውን ቃል ስለቦታ ፡ ስለድረጊት ፡ ስለተፈጥሮ ፡ ስለሰባዊነት እንዲሁም ሌሎች።

መቃኛ ፕሮግራም ፡ *mākāña pērogêramê* (browser) ፤

ዌብ ገጽ ማንበቢያ ፕሮግራም።

መነሻ ገጽ ፡ *mānāsha gǎšê* (home) ፤

ኢንተርኔት ላይ ባለዌብ ገጾች መነሻ አድረገው የሚያስቀምጡት ገጽ። ብዙ ጊዜ አንድን የኢንተርኔት ገጽ ሲገቡኝ በመጀመሪያ የሚመጣው ገጽ።

መዋቅር ፡ *māwaqêrê* (structure) ፤

1ኛ) ያክል አቋቋም ፡ አወቃቀር ከላይ እስከ ታች። 2ኛ) በዲስክ ላይ ወይም በሜሞሪ ውስጥ መረጃዎች ሲሰፍሩ የሚኖራቸው አወፋፊር ፡ አገነባብ። በኮምፕዩተር ሳይንስ ዓለም ፡ የይዘቶች አጠነቃቀር በዛፍና በተለያዩ ቅርጾች ይመሰላል። የዛፍ አቋቋም ፡ ሥርን ፡ ግንድንና ፡ ቅርንጫፎችን ይጨምራል። እንደ መሰላል ዛፍን መውጣትና መውረድ ይቻላል። ይዘቶችን በዛፍ አወቃቀር ማጠናቀሩ እጅግ ብዙ ጥቅሞች አሉት።

ሲ.++ ፡ *ci* (C++) ፤

በቢየርን ስተሮቭስተሩፕ (Bjarne Stroustrup) እስከ 1980 መጀመሪያዎች ላይ የተፈጠረ ፕሮግራም መጻፊያ ቋንቋ ነው። ባለፉት አያሌ ዓመታት ፡ ሲ.++ ከፍተኛ ተቀባይነትንና ዝናን ያተረፈ ቋንቋ ነው። የዓለም አቀፍ የደንብ ድርጅት የቋንቋው የበላይ ጠባቂ ሲሆን ፡ ማንኛውም ሰው ያለምንም ጫናና ክፍያ ቋንቋውን ለተፈለገው ጉዳይ መጠቀም ይችላል።

ሰርቨር ፡ *sārêvêrê* (server) ፤

በኮምፕዩተር መረብ ውስጥ ፡ ለተከታይ ኮምፕዩተሮች ልዩ ልዩ ግልጋሎት ሰጪ ኮምፕዩተር ፤ አባወራ ኮምፕዩተር።

ሰነድ-ተቋም-ደንጋጊ (ሰተደ) ፡ *sānādê-tāk^wamê-dānêgagi* (DTD: Document Type Definition) ፤

በኤሚኦ (XML) አዲስ የምልክት ቋንቋ መፍጠሪያ ፋይል ወይም ክፍል።

ሲ/ኤስ/ኤስ ፡ *ci/esê/esê* (CSS) ፤

የዓለም-አቀፍ-ዌብ ኮንሰርሽየም ሥራ ነው። ከሃቴሚኦ (HTML) ጋር ተዳብሎ የሚሠራ ቴክኖሎጂ ነው። ጽሑፎችን ፡ ሥዕሎችን ፡ እንዲሁም ሌሎች የዌብ ገጽ ነገሮችን በረቀቀ መንገድ ፡ አቀማመጣቸውን እንዲሁም መልካቸውን በገጽ ላይ ለመግለጽና ለመቆጣጠር ይረዳል።

ሰፍትዌር ፡ *sofêtêwerê* (software) ፤

ከምጥዩተር ላይ ሥራዎችን ለማካሄድ የሚያስችሉ ፕሮግራሞች ፤ ካሠራር መመሪያዎች ጋር።

ስክ-ንባብ ፥ *sêkê-nêbabê* (string) ፤

ካንድ በላይ ሆሂያት የያዘ። ቃል ወይም ኢቃል ፥ ሐረግ ወይም ኢሐርግ ፥ ዐርፍተ-ነገር ወይም ኢዐርፍተ-ነገር።
ስክ-ንባብ የግድ ቃል ፥ ሐረግ ወይም ዐርፍተ-ነገር እንዲሆን አይገደድም። ለምሳሌ ፥ ሀሀሀሀ ፥ ለለለለ ፥ ሐሐሐሐ
እና ሀለሐመ ስክ-ንባብ ናቸው።

ኅዳሳት-ፊደል ፥ *hohêtê-fidälê* (blank space) ፤

በቃላት መካከል የሚገባው ክፍት ቦታ። የሁለት ነጥብ እኩሌታ።

መመሪያ-ቃል ፥ *hohêtê-fidälê* (statement) ፤

በኮምፕዩተር ፕሮግራም ውስጥ ፥ እያንዳንዱ ትዕዛዝ ወይም መመሪያ።

ምልክት-ቃል ፥ *mêlêkêtê-kalê* (tag) ፤

በኤሚኦ (XML) ሰነዶች ውስጥ ይዘቶችን የሚገልጸው ቃል ፤ በ (<>) ምልክት የሚታጠረው። ለምሳሌ ፥ እንደ
<ሰም> እና </ሰም> ያለው። በሃቴሚኦ (HTML) ዘንድ ግን ፥ ምልክት-ቃል ተነባቢው ነገር እንዴት ዌብ ገጽ
ላይ መታየት እንዳለበት ለመቃኛ-ፕሮግራም መመሪያ ይሠጣል። ለምሳሌ ፥ <center>አዲስ
አበባ</center> «አዲስ አበባ» የሚለው ሐረግ መካከል ላይ እንዲጻፍ ያደርጋል።

ሰያሚ-ቃል ፥ *säyami-qalê* (XML entity) ፤

አጎጽሮተ-ቃላትንና ቅጽል ስሞችን ይመሠርታል። ለምሳሌ ፥
<!ENTITY aau "Addis Ababa University">

ዐዋጅ-ቃል ፥ *awajê-qalê* (declaration) ፤

በኮምፕዩተር ፕሮግራም ውስጥ ተውላጠ-ቃል (variable) መደንገገያ/መሰየሚያ። በራም ውስጥ ፥ ተውላጠ-
ቃላት ልዩ ልዩ ዴታ መጠበቂያ ቦታ ናቸው።

ቃል ፥ *qalê* word

አንድ ወይም ካንድ ፊደል በላይ የያዘ ፥ ትርጉም ያለው ስክ-ንባብ።

እንግል ብራኬት ፥ *anêgêlê-bêraketê* (angle bracket) ፤

የሂሣብ ምልክት «<» እና «>»።

ተመም (ተደጋጋሚ መጠይቅና ምላሽ) ፥ *tāmāmê* (FAQ Frequently Asked Questions) ፤(

ተመም አንዱ የኢንተርኔት ባህል ነው። በውይይት መድረኮች ውስጥ ተመሳሳይ ጥያቄዎች በጣም ተደጋግመው ይቀርባሉ። ድግግሞሹን ለመቀነስ አብዘኛውን ጊዜ የሚቀርቡ ጥያቄዎች ከነመልሳቸው ይጠናቀሩና ለተሳታፊዎች ይቀርባሉ። ተሳታፊዎች ጥያቄ ከማቅረባቸው በፊት ያሉትን መጠየቆችና ምላሾች የማንበብ ኃላፊነት ይጠበቅባቸዋል። ይህ ዘዴ ከመስፋፋቱ የተነሳ ፥ በሶፍትዌር ዓለም ፥ ድርጅቶች ተመሳሳይ ሰነድ እያዘጋጁ ደንበኞቻቸውን ለመርዳት ይሞክራሉ።

ታብ ፥ *tabê* (tab) ፤

ኪቦርድ ላይ የሚገኝ ቁልፍ ነው። ተግባሩ ፥ ከርሰርን ከግራ ወደ ቀኝ ወይም በተቃራኒው አቅጣጫ በእኩል በተከፈለ ቦታ ማሸጋገር ነው።

ተውላጠ-ቃል ፥ *tāwēlatā-kalê* (variable) ፤

ተውላጠ-ቃላት በመሠረቱ ዕቤት መወከያ ፥ እንዲሁም ፎርመላ መግለጫ ቃል ናቸው። ከኮምፕዩተር ፕሮግራም አንጻር ፥ ተውላጠ-ቃላት የሚከተሉት ጠባያት አላቸው።

- ስም ፤
- የዴታ አይነት፡- ቁጥር ፥ ሆሄያት ፥ ስክ-ንባብ ፥ የመደባት እርባታዎች ፥ ወዘተ ፤
- መጠን ከሜሞሪ አንጻር
- ተግባር ናቸው።

ትልቆቹ/ትንሹቹ ፊደላት ፥ *têlêqoçu/tênêshoçu fidālatê* (Capital/Small letters) ፤

በላቲን ሥርዓተ-ፊደል ውስጥ በሁለት መልክ የሚጻፉት ፊደላት። ትልቆቹ ፊደላት (Capital letters) A, B, C, . . . , Z ሲሆኑ ፥ ትንሹቹ ፊደላት (Small letters) ደግሞ a, b, c, . . . , z ናቸው።

ነጠላ ጥቅስ ምልክት ፥ *nāTāla Têkêsê mêlêkêtê* (single quote) ፤

በላቲን ሥርዓተ-ፊደል ፥ የጥቅስ ምልክት «'»።

ሰድ ንባብ (ንባብ) ፥ *sêdê nêbabê* (plain text) ፤

ተነባቢ ቃላት ፥ ዐርፍተ-ነገሮች። ከኮምፕዩተር አንጻር ፥ «ሰድ ንባብ» ሲባል ቃል ለቃል ድጅታዊ መልክ ያለው ፥ ከሌላ ነገር ጋር ያልተዛነቀ ፥ ያልተደባለቀ።

አጎጸሮተ-ቃል ፥ *ahêšārotā-qalê* (abbreviation) ፤

አንድ ወይም ካንድ በላይ የሆኑ ቃላትን ባጭር ቃል መጥራት። ለምሳሌ ፥ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ (አአዩ) ፥ አዲስ አበባ (አአ) ፥ የኢትዮጵያ ተማሪዎች ማኅበር (ኢተማ) ፥ ወዘተ።

ዐረፍተ-ነገር ፥ *aräfêtä-nägärê* (sentence) ፤

በሰዋሰው ህግ መሠረት ታነጸው ፥ ባራት ነጥብ የተቋጠሩ ቃላት።

አንቀጽ ፥ *anêqäšê* (paragraph) ፤

ካንድ በላይ ዐረፍተ-ነገሮችን የያዘ የገጽ ጽሑፍ።

አዲስ መስመር ፥ *adisê mäsemärê* (new line) ፤

የአዲስ አንቀጽ (paragraph) መጀመሪያ። ወደሚቀጥለው መስመር።

የፍለጋ ኢንጅን ፥ *yäfeläga inêjênê* (search engine) ፤

ኢንተርኔት ውስጥ ሰነድ ወይም ገጽ መፈለጊያ የዌብ ገጾች ፤ እንደ www.google.com ፥ www.altavista.com እና የመሳሰሉት።

ኤሚላ ኢለመንት ፥ *emala ilämänêtê* XML element

ኤሚላ የይዘት መግለጫ ቋንቋ ነው። እያንዳንዱ የይዘት-መግለጫ ነገር የምልክት ቃል ተብሎ ይጠቀሳል። ይህ የምልክት ቃል የሚደነገገው የኤሚላን ኢለመንት በመጠቀም ነው።

<!ELEMENT periodic-table (element)+>

ቀጣይ-ቃል ፥ *qäTayê-qalê* (hyperlink) ፤

የዌብ ገጽ ሰነዶች አስተሳሰብ ፥ አስተሳሰብ ፤ ከገጽ ወደ ገጽ አሸጋጋሪ። ይህ ቃል `` ስንምርምር ገጽ `` ወደ ስንምርምር ገጽ መስፈንጠሪያ ነው።

ዓለም አቀፍ ዌብ ኮንሰርሽየም ፥ *alämê aqäfê webê konêsärêshêyämê* (World Wide Web Consortium (W3C)) ፤

በፍቃደኝነት ላይ የተመሠረተ ፥ የዌብን አሠራርና ደንብ በበላይነት የሚመራና የሚቆጣጠር ተቋም። የዓለም አቀፍ ዌብ ኮንሰርሽየም ገጽ <http://www.w3.org> ነው።

ኤሚላ ፥ *emala* (XML) ;

የExtensible Markup Language አጎጽሮተ-ቃል። በተለምዶ XML የሚለው አጎጽሮተ-ቃል ባማርኛ

ኤክስ/ኤም/ኤል ይሆናል። ይህን የመጨረሻ ቃል እንዲያጥር ቢደረግ ኤ/ክስምል ይመጣል። ሌላው አማራጭ ለራሱ ለExtensible Markup Language እኩሌታ ያጣርኛ ትርጉም ማበጀት ነው። ተስፋፊ አካላዊ ቋንቋ፤ ተስፋፊ አመለካኝ ቋንቋ፤ ወይም የተስፋፊ መቀነፊያ ቋንቋ፤ ለመክራ ያህል ጥሩ ናቸው። በአኅጽሮተ - ቃል መልካቸው በተራ፣ ተ/አ/ቋ እና ተ/መ/ቋ ይመጣሉ። ሰየማ ውሰጥ አሁኑኑ ከመግባት ፣ በኤማላ መርጋቱ ለጊዜው ያመቻል።

ዓምድ ፣ *amédê* (column) ;

ገጽ ላይ በቁም የተሸነሸነው ንባብ። በቁም የተሸነሸነው የሠንጠረዥ አካል።

ዕሴት ፣ *êsetê* (value) ፤

ቁጥር ፣ ሆሄ ፣ ቃል ፣ ንባብ ፣ ወዘተ ፤ የሚመጠን ፣ የሚቆጠር ፣ የሚተመን።

ገጽታ ፣ *găšêta* (screen) ፤

ጽሑፎች ፣ ግራፊክስቶችና የመሳሰሉት የሚታዩበት የኮምፕዩተር ሞኒተር ክፍል፤ ፊት ለፊት ያለው።

ኮምፕዩተር መረብ ፣ *komêpêyutârê mârâbê* (computer network) ፤

በሽቦ ፣ በሰልክ ፣ በሳተላይት እንዲሁም በልዩ ልዩ መንገድ ተሳስረው የሚሠሩ ኮምፕዩተሮች።

ዌብ ገጽ ፣ *webê găšê* (web page) ፤

ተቋሞች ፣ ድርጅቶች ፣ ግለሰቦች ፣ ኢንተርኔት ላይ የሚያወጧቸው ጽሑፎች ፣ ሰነዶች ፣ ድምጾችና የመሳሰሉት።

ዲታ አይነት ፣ *deta ayênâtê* (data type) ፤

የቁጥር አይነቶች፦ ሙሉ ቁጥር (integer) ፣ ፍሎት ቁጥር (float) ፤ ሆሄ (character) ፣ ቡሌን ፣ እውነት (true) ፣ ሐሰት (false)። ቁጥሮች በመጠን ማለትም በሚይዙት የሜሞሪ ስፋትና ጥበት ይከፈላሉ ፣ ለምሳሌ፦ byte ፣ short ፣ int ፣ long ፣ float ፣ double እና የመሳሰሉት።

ድርብ የጥቅስ ምልክት ፣ *dêrêbê yâTêqêsê mêlêkêTê* (double quote) ፤

በላቲን ሥርዓተ-ፊደል ድርብ የጥቅስ ምልክት «"»።

ኤመልክት መድረክ ፣ *emâlêkêTê mädêrâkê* (mailing-list group) ፤

በኤለክትሮኒክ መልክት ልውውጥ ላይ የተመሠረተ ፣ የመወያያ ሰብሰብ። አባላቱ መልክቶችን በመላክ የሚነጋገሩበት ፣ የሚለዋወጡበት ፣ የሚማሩበት።

የንኮድ ፡ *yunêkodê* (Unicode) ፤

1ኛ) ፊደላትን ኮምፕዩተር ውስጥ ለማስገባት ወይም በመስመር ለመለዋወጥ ፡ ፊደላቱ የማያሻማ ኮድ መሰየም አለባቸው። ኮምፕዩተሮች ፊደላቱን የሚለዩት በዛ ኮድ እንጂ በመልካቸው አይደለም። ኮዶቹ የሚሠሩት ከቁጥር ነው። እያሌ የኮድ ስልቶች በሥራ ላይ ውለዋል። በዚህ የተነሳ አለመግባባት ፡ አለመጣጣም ፡ ግጭት አለ። ዩኒኮድ አንድ ወጥ የሆነ ስልት ወይም ሠንጠረዥ ለመገንባት የሚሞክር መደበኛ ወይም ስታንዳርድ (standard) ነው። 2ኛ) ዩኒኮድ መደበኛ (Unicode standard)፡ ለኮምፕዩተሮች ሥራ ፡ የዓለም ቋንቋዎች ፊደላትን በኮድ የሚወክል ሠንጠረዥ ፤ መደበኛ። 3ኛ ዩኒኮድ ኮንሰርትየም (Unicode consortium)፡ በፍቃደኝነት ላይ የተመሠረተ ፡ ፊደላትን ኮድ የሚሰይም ዓለም-አቀፍ (ዓለማቀፍ) ተቋም ነው። በዩኒኮድ መሠረት እያንዳንዱ ፊደል ሁለት ባይን የሚሞሪ ቦታ ይይዛል።

ይዘት ፡ *yêzâtê* content

ያንድ ነገር መሠረታዊ አካል። ፋይሎች ውስጥ የተቀመጠ ጽሑፍ ፡ መረጃ ፡ ድጅታዊ-ሥዕል ፡ ድምፅ ፡ ወዘተ።

የጥቅስ ምልክት ፡ *yâTêqêsé mêlêkêté* (quotation mark) ፤

የኢትዮጵያ ፊደል የጥቅስ ምልክት («»)።

ግልፅ ፡ *gêlêyâtê* (right margin) ፤

ከቀኝ ጠርዝ እስከ ጽሑፍ መወደቂያ ያለው ክፍት ቦታ።

ዴታቤዝ ፡ *detabezê* (database) ፤

በኮምፕዩተር ማዕከላዊ መረጃ/ዴታ ማክማቻና ማስተዳደሪያ ስልት።

ድንጋጌ ፡ *dênêgagê* (definition) ፤

ያንድ ነገር ምንናማንነት ገለጻ። ለምሳሌ ፡ የቃላት ትርጉም ፤ ይህ ምዕላደ-ቃላት ሊያደርግ እንደሚሞከረው።

ጃቫ ፡ *java* (Java) ፤

በሰን ማይክሮሲስትምስ (Sun Microsystems) የተፈጠረ ፕሮግራም መጻፊያ ቋንቋ። ባሁኑ ሰዓት ከፍተኛ ተወዳጅነት ያተረፈ። ፕሮግራም ለመጻፍ አመቺ የሆነ።

ገጽ መግለጫ ቋንቋ ፡ *găšê măgêlăça q^wanêq^wa* (page description language) ፤

የጽሑፎች እንዲሁም የሥዕሎች አቀማመጥ መወሰኛ ቋንቋ ፡ እንደ ሃቴማላ ያለው።

ግርጌ ማስታወሻ ፡ *gêrêge mašêtawâsha* (footnote) ፤

የገጾች የታችኛው ቦታ ክፍል ጎዳግ ተብሎ ይጠራል። በዚህ ሥፍራ ገጹ ውስጥ ያለውን ጽሑፍ ለመደገፍ የሚጻፍ ማብራሪያ ፡ ጥቅስ ፡ ማሰረጃ ፡ አጣቃሽ ነገር ግርጌ ማስታወሻ ይባላል።

አባሪ ለኤማላ ኢለመንት ፡ *abari læemala ilámánêtê* (XML attribute) ፤

የኤማላን ኢለመንት ድንጋጌ የሚያስፋፋ።

ፊደል ፡ *fidälê* (alphabet) ፤

ከሀ - - ፐ ፡ ከ0 - 9 ፡ የመሳሰለው።

ፋይል ፡ *fayêlê* (file) ፤

የተጠናቀረ ወይም የተደራጀ ድጅታዊ ይዘት። ማንኛውም ፋይል እነዚህን ጠባዮች ይጨምራል፡- ስም ፡ ጊዜ ፡ መጠንና አይነት።

ማንኛውም ወደ ኮምፕዩተሩ የሚገባና የሚወጣ ነገር ፡ ይታን ጨምሮ በፋይል ይጠናቀራል። ፋይል የራሱ የሆነ ስም ፡ የይዘት አይነት ፡ የተፈጠረበት ቀን ፡ እንዲሁም መጠን አለው። ለምሳሌ ፡ ኤሌክትሮኒካዊ መልክቶች ከቦታ ቦታ የሚጓዙት በፋይል መልክ ተጠናቅረው ነው። ዲስኮች ላይ ይዘቶች የሚሰበሰቡት በፋይል ነው። ዌብ ላይ የምናያቸው ነገሮች በሙሉ የሚመጡት በፋይል መልክ ነው። ያለፋይል ምኑን ከምን!!!

«ፋይል ከታታ» (to save file)፡- ፋይልን ዲስክ ላይ መጻፍ ፡ መቅርጽ ፡ ወይም ማስቀመጥ። ይዘቱ ተቀይሮ ሚሞሪ ውስጥ ያለን ፋይል ወደ ዲስክ መጻፍ። «ፋይል ግልበጣ» (to copy file)፡- ከንድ፣ ዲስክ ወደ ሌላ ፋይል መገልበጥ ወይም አንድን ፋይል በሌላ ስም መድገም። «ፋይል ሽግግር» (to move file)፡- ከንድ የዲስክ ቦታ ፋይል መሠረዝና ወደ ሌላ ቦታ መጻፍ። «ፋይል ሠረዛ» (to delete file)፡- ከዲስክ ላይ ፋይል ማንሳት ፡ ማጥፋት ፡ መደምሰስ።

ፎንት ፡ *fonêtê* (font) ፤

ፊደል ፡ አጎዘ ፡ ሥርዓተ-ነጠብ ፡ አይነተኛ ምልክቶችን ያቀፈ፤ አንድ አይነት መልክ ፡ መጠን ፡ ቀለም ያለው፤ ጽሑፎችን የሞኒተር ገጽታ ላይ ለማሳያት ወይም ወረቀት ላይ ለማተም የሚያስችል፤ በፎንት ቋንቋ የተቀረጸ።

ፕሮግራም ፡ *pêrogêramê* (program) ፤

ፕሮግራም ስንል ፡ የኮምፕዩተር ፕሮግራም ለማለት ነው። ልዩ ልዩ ተገባራት ማለትም ጽሑፎችን ፡ ዴታቤዞችን ፡ ሥዕሎችን ፡ ስፐርድሽቶችንና ሌሎች ሥራዎችን ኮምፕዩተር ላይ ለማከናወን የሚያስችለን። ፕሮግራሞች በልዩ ልዩ ቋንቋ ይጻፋሉ። ለምሳሌ ፡ ሲ (C) ፡ ሲ++ (C++) ፡ ጃቫ (Java) እና የመሳሰሉት።

ፕሮግራም መጻፊያ ቋንቋ ፡ *pêrogêramê mäšafiya q^wanêq^wa* (programming language) ፤

ለኮምፕዩተር ስራ መሠረያ ወይም ፕሮግራም መጻፊያ ቋንቋዎች፤ ጃቫ (Java) ፡ ሲ (C) ፡ ሲ++ (C++)

አንዲት።

ፓርሰር ፡ *parêsârê* (parser) ፤

ፓርሰሮች በመሠረቱ ያንድን ሰነድ ይዘት በተጠየቀው መንገድ ማሰሰና ውጤቱን ማቅረብ ይችላሉ። የኤሚላ ፓርሰሮች (parsers) የኤሚላን ሰነድ ተንትነው በተፈለገው መንገድ መሠረት ውጤታቸውን ያቀርባሉ።

ፕሮግራም ጸሐፊ ፡ *pêrogêramê šähâfi* (program writer) ፤

የፕሮግራም ቋንቋዎችን ተጠቅሞ ፕሮግራም የሚጽፍ ፤ ሞያው ያደረገ።

contact@senamirmir.com

Copyright © 2004 Senamirmir Project